

ORCID ID: 0000-0002-1815-584

. M.

[1], .

[2] .

[3], .

().

(

.)

. <...>

мовній компетентності, перешкоджає розширенню суспільних функцій української мови і врешті розхитує мовну норму [5, с. 2].

За словами експертів, нову редакцію Українського правопису розроблено на основі української традиції мовокористування, намагання повернути до українськоцентризму, захистити українську мову від впливу інших мов.

За словами О. Скопненка, «внесені зміни покликані, передусім, адаптувати іншомовну лексику, що з'явилася в українській мові. По-друге, нова редакція правопису повинна кодифікувати та повернути до активного вжитку правила, що здавна існували в українській мові [2].

Новий правопис врахував ті зміни, які вже відбулися, а також іманентні процеси, що відбуваються в мові. Новий правопис – це, з одного боку, повернення до питомо українських мовних норм, з другого – спрощення правил. Насамперед це стосується написання невідмінюваного числівника пів з іменниками: *пів аркуша, пів години, пів літра, пів міста, пів острова, пів яблука, пів ящика, пів ями; пів Європи, пів Києва, пів України та ін.* Якщо ж пів з наступним іменником у формі називного відмінка становить єдине поняття і не виражає значення половини, то їх пишемо разом: *піваркуш, південь, півзахист, півколо, півкуля та ін.* [5, с. 37].

В Українському правописі 1993 року зживали три різні форми – через апостроф, окремо і разом. Відтепер правила значно спрощено.

Також відбулася уніфікація. Наприклад, грецьку «тету» передаємо звуками «ф» або «т». Наприклад, ортопедичний, але орфоенія, хоч походить від одного слова – правильний. Тенденція нового правопису – до вживання звуку «т», оскільки він більш відповідний українській фонетичній системі. Але можливе використання паралельних форм: *катедра і кафедра, ефір і етер, анафема і анатема, ефір і етер, кафедра і катедра та ін.* [5, с. 125].

Насправді зроблено спробу повернутися до правопису 1918 року, який почали розробляти ще, зосібна й Іван Огієнко. Тобто понад 100 років тому було розпочато процес створення правопису, який мав велике значення для розвитку української літературної мови.

Навколо зміненого правопису точиться чимало суперечливих думок, зокрема, і щодо фемінітивів – група морфологічних одиниць, маркованих граматичним жіночим родом, альтернативних або парних аналогічним одиницям чоловічого роду, що утворює здебільшого стилістично забарвлений прошарок словникового складу [6]. Так Український правопис подає такі слова: *авторка, дизайнерка, директорка, редакторка, кравчиня, плавчиня, продавчиня, майстриня, філологиня, поетеса та ін.* [5, с. 27].

З метою виявлення сучасних тенденцій у ставленні до Українського правопису проведено опитування, у якому взяли участь 62 особи з вищою освітою рівня «магістр».

Розроблена анкета охоплювала питання, які стосувалися визначення рівня ставлення осіб до впровадження НРУП. З-поміж суто мовних новацій важливо було проаналізувати значення НРУП для посилення мовної та мовленнєвої компетентності як основи компетентнісного підходу до навчання, що є пріоритетним завданням вищої освіти [4]. Випускники закладів вищої освіти повинні вміти застосовувати отримані знання в різних життєвих і професійних ситуаціях, на практиці, у контактах із представниками свого фаху та іншими особами.

У табл. 1 подано результати опитування.

Таблиця 1

Визначення ставлення респондентів до впровадження норм НРУП

Запитання	Рівень (ознака) оцінки	Розподіл відповідей за віком, %		
		до 30 років (12,9%)	30–50 років 72,6%	старше 50 років 14,5%
Ваше ставлення до впровадження НРУП	Позитивне	42,9	32,6	22,2
	Негативне	14,2	15,2	–
	Нейтральне	42,9	52,2	77,8
Чи посилює НРУП вашу компетентність?	Так	71,4	67,4	88,9
	Ні	–	4,3	–
	Не маю відповіді	28,6	28,3	11,1
Як сприймаються новели НРУП?	Дуже важко	–	2,2	11,2
	Важко	71,4	63,6	44,4
	Без змін	28,6	34,8	44,4
Чи застосовуєте Ви у своїй практиці фемінітиви?	Так	14,3	8,7	33,3
	Ні	42,9	21,7	33,3
	Інколи	42,8	69,6	33,4

Як видно з табл. 1, респонденти поділені на три групи за віком: до 30 років, 30–50, старше 50 років. При визначенні ставлення до впровадження нового правопису їх думки розподілились за віком: молодь віком до 30 років висловила своє позитивне ставлення на рівні майже 43 %, а старші 50 років – тільки 22 %, а нейтральне ставлення навпаки – найбільший рівень майже 80 % у старших осіб, які взагалі не висловили негативного ставлення до цього процесу. Позитивним є те, що всі вікові групи вважають, що новий правопис посилює їхню компетентність, особливо на цьому наголосили представники старшої вікової групи.

Новели українського правопису сприймають важко (більше ніж 70 %) молоді, а старшого віку навіть 11 % відзначили рівень дуже важко. Отже, це свідчить про те, що потрібні додаткові форми занять для навчання української мови, як-то: мовні тренінги, теоретичні семінари, практичні заняття, колоквиуми тощо.

Особи віком до 50 років майже не застосовують у своїй практиці фемінітиви, тоді як відповіді осіб старшого віку розподілися порівну щодо «так», «ні», «інколи».

Висновки. Упровадження НРУП у всі сфери суспільного життя є актуальним питанням, але водночас спостерігаються суттєві відмінності в його сприйнятті особами різних вікових груп. Тому науковцям, спеціалістам у царині філології потрібно активніше долучатися до освітньої діяльності в цьому напрямі, самим бути взірцем у використанні літературної мови відповідно до вимог чинного Українського правопису.

Список використаних джерел

1. Данильчук Д. В. Український правопис : Роздоріжжя і дороговкази. Київ : Либідь, 2013. 224 с.
2. Мовознавці Академії – про нову редакцію Українського правопису. URL: <http://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=5131> (дата звернення: 23.03.2020).
3. Німчук В. В. Проблеми українського правопису ХХ – початку ХХІ ст. Київ : [б. в.], 2002. 112 с.
4. Пивоваров В. М. Мовна компетентність випускника ЗВО з права. 25 років становлення Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ: славетна історія та горизонти майбутнього: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (21–22 лютого 2020 року, м. Суми) / Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ. Суми : Видавничий дім «Ельдорадо», 2020. С. 248–250.

5. Український правопис. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf> (дата звернення: 17.03.2020).

6. Фемінітиви. Енциклопедія «Вікіпедія». URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/B2%D0%B8> (дата звернення: 23.03.2020.).

Л. Є. Попова,
викладач по класу фортепіано,
I категорія, КПСМНЗ ДМШ № 1
ім. Л. Бетховена

ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПІДГОЛОССЯ В НАЦІОНАЛЬНОМУ МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ

Пісенна підголоскова традиція є одним із атрибутів українського народного мистецтва. Цей неоціненний скарб, який завжди слугував джерелом натхнення для композиторів та виконавців, за сучасних умов набуває особливої актуальності, проте потребує збереження на рівні виконавської практики та всебічного дослідження на рівні наукової рефлексії. Блискучий піаніст і педагог Б. Березовський (лауреат IV Міжнародного конкурсу імені П. І. Чайковського, 1990 р.) зазначає, що музичне мислення та мова композиторів прямо чи опосередковано містять у собі вплив народної музики як знак реального світу: «Народній музиці притаманна нормальність, яка дає можливість не втратити контакт з реальністю» [3]. Тому висвітлення стильової наступності української підголосковості у творчості українських композиторів, зокрема митців слобожанського регіону є важливим завданням сучасної національної музикології, яке забезпечить виявлення шляхів спадкоємності, специфіку співвідношення традицій та новацій в українському музичному мистецтві.

Українська мова та українська пісня, відбиваючи риси ментальності народу, були і залишаються тими стрижнями, на які у всі часи спиралася національна культура. Насичуючи собою життя нації, українська пісня була й основою формування та трансляції історичної пам'яті, носіями якої виступали бандуристи та кобзарі. Українська пісня була й незмінним компонентом побуту – всі значущі події поставали у супроводі спільного гуртового співу зі значущістю імпровізаційного начала.

Наприкінці XVIII ст. розпочинається активна діяльність діячів української культури зі збирання та дослідження національної пісенності. Протягом

Міністерство освіти і науки України

**Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого**

Кафедра культурології

**ДУХОВНА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ
ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ ЧАСУ**

**(до 30-річчя кафедри культурології
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого)**

Тези доповідей учасників
III Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Харків, 16 квітня 2020 р.)

Харків
«Право»
2020

УДК 008(477)
Д85

Редакційна колегія:
*А. П. Гетьман (голова), В. О. Лозовой,
О. В. Уманець, О. А. Стасевська, В. М. Пивоваров*

Відповідальність за достовірність наданих матеріалів несуть автори

Д85 **Духовна культура України перед викликами часу** (до 30-річчя кафедри культурології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого) : тези доповідей учасників III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 16 квіт. 2020 р.) / [редкол.: А. П. Гетьман (голова), В. О. Лозовой, О. В. Уманець, О. А. Стасевська, В. М. Пивоваров]. – Харків : Право, 2020. – 210 с.

ISBN 978-966-937-980-1

Збірка містить тези доповідей учасників III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Духовна культура України перед викликами часу (до 30-річчя кафедри культурології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого)», в яких висвітлені актуальні проблеми духовного буття України, національної ідентифікації та збереження культурної пам'яті.

УДК 008(477)

ISBN 978-966-937-980-1

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2020
© Оформлення. Видавництво «Право», 2020

ПЕРЕДМОВА

На початок XXI ст. усе очевиднішими стають «виклики сучасного світу», які стосуються культури як сфери матеріального і духовного надбання суспільства, ціннісного та творчого досвіду індивіда. Духовна культура є фундаментальним поняттям будь-якої цивілізації, вона не менш важлива як основа ідентифікації окремої людини, так і соціуму загалом.

Криза, яку переживає сучасна культура, характеризується глобальним характером. Безперечно, світ за останні десятиліття має вагомий здобутки в царині терпимості щодо інших культур. Проте толерантність, політкоректність, мультикультуралізм як принципи нової реальності XXI ст., на жаль, повною мірою не виявили свою абсолютну дієвість. Тому науковці, суспільно-політичні діячі визнають подолання духовної кризи сучасності важливою проблемою в забезпеченні національної та глобальної безпеки. Про це свідчать численні ознаки, які все помітніше стали виявляти себе останніми роками в різних сферах життєдіяльності людини та суспільства. Це стосується і геополітики, у якій досить широко й ефективно використовуються новітні технології; і ставлення людини до природи, яка вже почала активно реагувати на руйнівну техногенну діяльність людства; і відносини між країнами, у яких на догоду корпоративним інтересам порушуються прийняті раніше норми міжнародного права; і найголовніше – це стосунки між окремими особами, у яких усе більше виявляються агресивність, жорстокість, байдужість, лицемірство, що стає майже визнаною нормою громадської поведінки.

Перед українським суспільством XXI століття постала низка викликів, які складно вирішити: руйнування ціннісних основ культури; домінування споживацького способу життя і світогляду; егоцентризм у ставленні до людини і природи, наслідком чого стало катастрофічне руйнування біосфери, знищення природного ландшафту, забруднення атмосфери і світового океану, наростання надзвичайно швидкої, а відтак, небезпечної деструкційної зміни умов навколишнього середовища глобального і локального масштабів; гіпертрофована лібералізація стосунків між людьми, нівелювання моральних норм соціальної поведінки, деградація таких понять, як «честь», «совість», «гідність», «порядність», «благородство»; девальвація сімейних цінностей і родинних стосунків, зниження відповідальності за долю дітей, батьків; безпрецедентне зниження цінності людського життя, зростання агресивності та жорстокості; розвиток культу матеріального збагачення і користюлюбства,

ЗМІСТ

Передмова	3
-----------------	---

ТРИБУНА НАУКОВЦЯ

Сердюк О. В.	
До 30-річного ювілею кафедри культурології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого	5
Герасіна Л. М., Требін М. П.	
Конфлікт або діалог культур? Витоки і форми ціннісної конфронтації	9
Дзьобань О. П.	
Ідентичність особистості в умовах тотального технологічного контролю	12
Дорошенко В. О.	
Сучасні тенденції розвитку українського театру анімації	15
Квіткін П. В., Дятлова І. В.	
Морально-етичні якості особистості військового керівника: актуальні проблеми формування в умовах сучасних загроз і викликів	18
Коновалова І. Ю.	
Музично-художні та науково-теоретичні ідеї в концептосфері творчості Я. Ксенакіса	22
Лозовой В. О.	
Українська культура перед викликами ХХІ століття	24
Лозовой В. О.	
Леся Українка в українській культурі	27
Перевалова Л. В., Окладна М. Г.	
Правове регулювання інформаційних відносин у мережі Інтернет у контекст інтеграції України в європейський простір	29
Прудникова О. В.	
«Людина інформаційна» у сучасних соціокультурних умовах	32
Шило А. В.	
Судьби Античності в європейській культурі	36
Байдак Т. М.	
Еволюція моделей зв'язків з громадськістю: від хайпу до довіри	37

Бринов В. В.	
Моральність відносин між багатими і бідними з точки зору християнського реалізму	40
Голубінка Х. М.	
Духовно-творча діяльність хору «Осанна» церкви Св. Анни міста Борислава (до 25-річчя заснування)	43
Гордійчук О. О.	
Входження України до ЄС як національний інтерес і необхідна умова для трансформації в модерну державу	46
Доброср Н. В.	
Вишиванка як символ національної ідентичності в просторі сучасної української культури	48
Колеснікова М. Л.	
Традиції та новації у хоровій творчості Л. Дичко	51
Меліхова Ю. А.	
Жінка зі зброєю: емансипована жіночність чи гендерна девіація?	54
Мислович Л. М.	
Володар Дум (М. Ломоносов у період навчання в Києво-Могилянській академії)	58
Панько О. І.	
Моральні аспекти гендерної ідеології: релігійна оцінка	61
Пивоваров В. М.	
Український правопис як закон нашого часу	64
Попова Л. Є.	
Традиції українського підголосся в національному музичному мистецтві	69
Савченко Г. С.	
Принципи оркестровки у творах В. М. Птушкіна	72
Сідак Л. М.	
Про пандемію як лакмусовий папір моральної кризи в сучасному світі	73
Слюсаренко Т. О.	
Синтез традиційного та інноваційного в концертно-педагогічній діяльності бандуристів Харкова (перші десятиліття ХХ ст.)	77
Стасевська О. А.	
Статус соціогуманітарних дисциплін за умов реформування університетської освіти	80

Наукове видання

**ДУХОВНА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ
ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ ЧАСУ
(до 30-річчя кафедри культурології
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого)**

Тези доповідей учасників
III Всеукраїнської науково-практичної конференції

(м. Харків, 16 квітня 2020 р.)

Видається в авторській редакції

Комп'ютерна верстка *О. А. Федосєвої*

Підписано до друку з оригінал-макета 14.04.2020.
Формат 60×84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 11,16. Ум. друк. арк. 12,2. Вид. № 2503.
Тираж 110 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
вул. Чернишевська, 80а, Харків, Україна, 61002
Тел./факс (057) 716-45-53
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції – серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ФОП Татарчук С. І.
Тел. (057) 717-28-80